

Vand og Hav
J.nr. 2019-15540
Ref. annmc
Den 18. november 2019

Høringsnotat vedrørende Arbejdsprogram for vandområdeplanerne 2021-2027

---

1. Indledning

I medfør af EU's vandrammedirektiv, der er implementeret i Lov om Vandplanlægning, er Miljø- og Fødevareministeren forpligtet til at offentliggøre et arbejdsprogram for vandområdeplanerne med tidsplan og redegørelse for høringsprocessen. Miljø- og Fødevareministeriets udkast til Arbejdsprogram for vandområdeplanerne 2021-2027 har været i høring fra den 22. december 2018 til den 21. juni 2019.

I alt er der modtaget 17 høringsvar fra følgende parter:

- Bæredygtigt Landbrug
- Danmarks Jægerforbund
- Danmarks Sportsfiskerforbund
- Danmarks Naturfredningsforening
- Dansk Miljøteknologi
- Dansk Skovforening
- Danske Regioner
- Danske Vandløb
- Fair Spildevand
- Favrskov Kommune
- Gudenåkomitéen
- KL
- Københavns Kommune
- Landboforeningerne
- Landbrug & Fødevarer
- Limfjordsrådet
- Silkeborg Kommune

Miljø- og Fødevareministeriet takker for de modtagne høringsvar.

1.2 Læsevejledning

Høringsnotatet er inddelt emnevist, hvor de modtagne høringsvar indledningsvist resumeres, hvorefter Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger angives.

Alle modtagne høringsvar er blevet læst grundigt. Miljø- og Fødevareministeriet tager de mange høringsvar med sig i den videre proces og nogle høringsvar har givet anledning til at foretage justeringer i Arbejdsprogram for vandområdeplaner 2021-2027.

Arbejdsprogram for vandområdeplanerne 2021-2027 beskriver den arbejdsplan, der er tilrettelagt for forberedelsen af de næste vandområdeplaner. Disse planer offentliggøres senest 22. december 2021. Programmet beskriver, hvordan dette arbejde vil foregå i forhold til basisanalysen, som angiver vandområdernes tilstand, i det omfang denne er kendt. Desuden beskriver programmet gennemførelsen af en lang række faglige projekter, der skal forbedre vores viden om vandmiljøet. Der fremlægges endvidere en plan for, hvordan samarbejdet med interessenterne bedst muligt understøtter, at vandmiljøet opnår ”god tilstand”.

Siden afslutningen på høringsperioden den 22. juni 2019 er det inddragende arbejde og interessentdialogen fortsat i Faglig Referencegruppe og Blåt Fremdriftsforum. En række af de bemærkninger, der er afgivet i høringsvarene til arbejdsprogrammet er løbende blevet drøftet dér. Ligeledes er en række faglige projekter enten afsluttet eller er tæt på at være afsluttede således, at vidensgrundlaget på en lang række punkter er udbygget. Endelig offentliggøres basisanalysen i december 2019. Arbejdsprogrammets beskrivelser af de faglige projekter er opdateret i lyset heraf.

Spørgsmål til høringsnotatet kan rettes til Miljø- og Fødevareministeriet på mfvm@mfvm.dk.

2. Høringsvar og Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger

2.1 En sammenhængende indsats

Sammenfatning af høringsvar:

Danmarks Jægerforbund finder, at den øgede interesse for multifunktionel jordfordeling, der tænker landbrugsproduktion sammen med biodiversitet og friluftsliv, kan medvirke til også at sikre en større accept af indsatserne og mere aktive borgere i lokalområderne.

Danmarks Sportsfiskerforbund peger på, at det er nødvendigt at have en holistisk tilgang til vandplanlægningen, der inddrager hele vandsystemer og en multifunktionel tilgang til arealanvendelsen i ådale og i de sønære arealer. Vandområdeindsatsen bør ikke alene fokusere på at fjerne kvælstof, men bør samtænkes med klimasikring, biodiversitet, øget naturindhold i vandløb og ådale samt rekreative aktiviteter. Det angives, at der er behov for at gennemføre en jordreform via multifunktionel jordfordeling. Det anføres, at der med en multifunktionel jordfordeling kan der opnås synergieffekter, der vil gavne miljøet såvel som klima, natur, fritid, økonomi og udvikling.

Dansk Miljøteknologi opfordrer til, at der anlægges en holistisk tilgang til vandmiljøindsatsen i den kommende planperiode. En ny generation af renseanlæg bør ikke kun være i stand til at nedbringe udledningen af kvælstof og fosfor, men også fungere som ressourcefabrikker. Vandmiljøindsatsen har betydning for god tilstand i vores vandmiljø og bidrager til den nødvendige klimainsats og til at sikre den positive udvikling i natur og biodiversitet. En forøget indsats mod regnbetingede overløb af spildevand fra fælleskloakerede områder vil ifølge Dansk Miljøteknologi ikke kun være et muligt bidrag til at mindske kvælstoftilførslen til et vandområde, men være en indsats til gavn for vandmiljø, hygiejne, natur og klima.

Danske Regioner efterlyser en analyse af klimaændringers betydning for forureningsspredning i hele det hydrologiske system og ikke kun for kystvande.

Danske Vandløb mener, at klimatilpasning ikke har en tilstrækkelig plads i arbejdsprogrammet. Der skal derfor indtænkes klimatilpasning, når der afsættes midler til konkrete fysiske indsatser for vandløb. Ifølge foreningen er det væsentligste hensyn, at vandløbsindsatserne ikke forringer vandløbenes vandafledningsevne.

KL påpeger, at vandrådene kan medvirke til at sikre synergi mellem vandløbs-, vådområde- og klimaindsatser.

Københavns Kommune efterlyser, at arbejdsprogrammet også fokuserer på byområder i relation til klimatilpasning.

Landbrug & Fødevarer giver udtryk for, at en begavet inddragelse kan sikre, at der tænkes i samlede løsninger, som håndterer udfordringerne for vandmiljø, natur, klima og landbrug. Snævert definerede opgaver er ikke hensigtsmæssige, og der er behov for mere kontinuitet i vandrådene.

Miljø- og Fødevarerministeriets bemærkninger

Ministeriet er enig i behovet for at tænke indsatserne omkring forbedring af tilstanden i vandmiljøet sammen med klimaudfordringer i det åbne land. Sammenhængende indsatser kan gavne både biodiversitet, klimaudfordringer og vandmiljø.

Regeringen vil udarbejde en samlet plan for en stærkere koordination af indsatsen omkring klimatilpasning, hvilket kræver en tværgående koordinering mellem myndighederne. Det er afgørende at tænke langsigtet både nationalt og lokalt..

Der er i efteråret 2019 indgået en politisk aftale mellem regeringen og aftaleparterne bag tørkepakken om at omfordele op til 6.800 hektar landbrugsjord ud fra lokale interesser til lokale multifunktionelle projekter, der eksempelvis både understøtter vandmiljø, klima, friluftsliv og drikkevandsbeskyttelse. Den multifunktionelle jordfordeling skal sikre erfaringer, der kan bruges i en senere mere omfattende jordreform.

Vandrådernes opgave med prioritering af den fremtidige vandløbsindsats giver ligeledes mulighed for at finde holistiske løsninger og tænke i helheder i det lokale samarbejde. Miljøstyrelsen vil understøtte kommunernes og vandrådernes arbejde med udvalgte baggrundskort for bl.a. risikoområder for oversvømmelse, kulstofrige lavbundsarealer, Natura 2000-områder, beskyttede naturtyper og vandløb, fredede områder, ørred-kortet (DTU) mv.

Der er udarbejdet et opdateret virkemiddelkatalog for vandløb til brug for vandrådernes arbejde. Det faglige grundlag for dette katalog er blevet opdateret i forhold til det tidligere virkemiddelkatalog. I det opdaterede virkemiddelkatalog er der inkluderet oplysninger om de enkelte virkemidler kan indgå som del af en klimatilpasningsindsats således, at vandrådernes helhedstænkning kan understøttes.

2.2 Vandrådsarbejdet 2019-2020

En lang række høringsvar afgiver bemærkninger til vandrådsarbejdet 2019-2020 (Bæredygtigt Landbrug, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danske Vandløb, Favrskov Kommune, Gudenåkomiteen, KL, Landboforeningerne, Landbrug & Fødevarer, Limfjordsrådet, Silkeborg Kommune).

Siden høringsperioden for Arbejdsprogram for vandområdeplanerne 2021-2027 afsluttet den 22. juni 2019, er der arbejdet videre med at fastlægge opgaver og rammer for vandrådenes arbejde. Dette er udmøntet i Bekendtgørelse om vandråd mv., som har været i offentlig høring i perioden 16. september til 14. oktober 2019. Hvad angår høringssvar om vandrådsarbejdet henviser Miljø- og Fødevareministeriet til høringsnotat for Bekendtgørelse om vandråd mv., som er tilgængelig her: <https://hoeringsportalen.dk/Hearing/Details/63218> .

Kommunerne opretter senest den 2. december 2019 vandrådene, og den kommunalbestyrelse, der varetager sekretariatsbetjeningen af vandrådet, samler og koordinerer kommunalbestyrelsernes vurderinger mv. og fremsender senest den 22. september 2020 ét samlet bidrag til Miljø- og Fødevareministeriet. Som grundlag for arbejdet udsender Miljø- og Fødevareministeriet en ny vandrådspakke med vejledning og et IT-værktøj til at indberette forslag til indsatser. Relevant materiale til vandrådsarbejdet 2019-2020 vil kunne tilgås på "Vores Vandmiljø" under mfvm.dk, som er tilgængelig her: <https://mfvm.dk/natur/vande/vores-vandmiljoe/proces/vandraad-2019-2020/>

2.3 Faglige projekter

VANDLØB

Sammenfatning af høringssvar:

Høringssvar fra Favrskov Kommune og Gudenåkomitéen berører konkrete forhold i vandløbssystemet Gudenåen og efterspørger effektvurderinger af indsatser.

Landbrug og Fødevarer mener, at de nye indeks for f.eks. fytobenthos skal interkalibreres for at sikre det rette niveau og for at kunne anvendes til at beskrive betydende presfaktorer. Landbrug og Fødevarer mener desuden, at alle målsatte vandløb bør vurderes, og der skal fastsættes miljømål, der tager højde for deres potentiale. Der er ifølge organisationen behov for at udarbejde en ny metode, som tager højde for bl.a. arealanvendelsen i oplandet samt afstanden til målopfyldelse under inddragelse af alle kvalitetselementer.

Gudenåkomitéen efterlyser, at der afsættes ressourcer til vurdering af tilstanden for alle vandløb, inden planlægningen af indsatserne for vandområdeplanerne 2021-2027 igangsættes. For mange vandområder i ukendt tilstand vanskeliggjorde vandrådsarbejdet i 2017.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Det nationale overvågningsprogram, NOVANA, er fastlagt i overensstemmelse med direktivmæssige forpligtigelser i bl.a. vandrammedirektivet. Tilstandsvurderingerne af de enkelte vandområder gennemføres, så de er repræsentative for de vandområder, der indgår i vandområdeplanerne. Der er blevet udviklet et nyt Dansk VandløbsPlante Indeks (DVPI), der kan anvendes på små vandløb.

Det bemærkes, at vandområdernes økologiske tilstand i vandområdeplanerne 2021-2027, i tillæg til kvalitetselementerne smådyr, fisk og planter, også forventes at blive vurderet på et yderligere kvalitetselement nemlig bundlevende alger (fykobenthos).

Den tidligere regerings beslutning om at kvalificere afgrænsningen af små vandløb i vandområdeplanerne betød, at ca. 1000 km kilometer vandløb udgik af vandområdeplanerne. Ændringerne skete på trods af, at behandlingen af de lokale vandråds indberetninger endnu ikke var afsluttet.

Behandlingen af indberetningerne er nu afsluttet, og miljøministeren, har på den baggrund besluttet, at ca. 500 km vandløb skal indgå med et konkret miljømål i vandområdeplanerne 2021-2027. De 500 km omfatter primært nuværende og tidligere kunstige, stærkt modificerede eller blødbunds vandløb, som konkret er vurderet at have potentiale for opfyldelse af vandrammedirektivets mål.

Med behandlingen af indberetningerne er det Miljø- og Fødevareministeriets udgangspunkt, at der er taget stilling til udpegningerne, som de vil fremgå af vandområdeplanerne 2021-2027, når de sendes i høring december 2020. Miljøstyrelsen har iværksat et projekt om opdatering af tilstandsklasserne for kvalitetselementerne for udpegede vandløb til de næste vandområdeplaner.

FJORDE OG KYSTVANDE

Indikatorer

Sammenfatning af høringssvar:

Dansk Jægerforbund bifalder det fortsatte arbejde med udbredelse af ålegræs som indikator for biologiske tilstandsvurderinger.

Landbrug og Fødevarer mener, at indikatoren Kd (lyssvækkelseskoefficienten) ikke er en tilstrækkelig solid indikator – og derfor bør den kun anvendes indtil en bedre indikator er fundet.

Bæredygtigt Landbrug mener, at anvendelse af indikatoren Kd (lyssvækkelseskoefficienten) bør udgå og erstattes af andre indikatorer, da der er tale om en indirekte indikator. Det foreslås, at man anvender ålegræs og dets artsfæller som indikatorer i stedet.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

I vandområdeplanerne 2015-2021 benyttes ålegræs-dybdegrænse (dvs. på hvilken dybde ålegræsset findes) i bedømmelsen af den økologiske tilstand for bundplanter. Det forventes imidlertid, at også tang (makroalger) og andre blomsterplanter end ålegræs kan bruges som indikator for miljøtilstanden for vandplanter. Ved også at inddrage øvrige vandplanter i miljøtilstandsvurderingen opnås en bedre sikkerhed på vurderingen af den økologiske tilstand i fjorde og kystnære marine områder. Derfor udvikles der i et forskningsprojekt et såkaldt makrofytindeks for kystvandene. Indekset inddrager udover ålegræs også makroalger og andre blomsterplanter end ålegræs.

Lyssvækkelse er en vigtig proxy for udvikling i dybdeudbredelsen af ålegræs og makroalger. Danmark har unikke referencedata for den historiske dybdeudbredelse af ålegræs referencedata. For at der kan gro ålegræs og makroalger skal der være tilstrækkeligt med lys. Der er evidens for at lysindikatoren Kd reagerer på eutrofiering, men i forhold til ålegræs skal koblingen mellem lys og ålegræsforekomst ses over en længere periode end år til år. Forskerne fra Aarhus Universitet og DHI vil inden udarbejdelse af vandområdeplanerne vurdere mulighederne for at forbedre lysindikatoren.

Andre marine presfaktorer end næringsstoffer og klima

Sammenfatning af høringssvar:

Bæredygtigt Landbrug hilser projektet vedrørende marine presfaktorer udover næringsstoffer velkomment, men mener, at projektet bør indeholde en analyse af krabbernes indvirkning på bl.a. ålegræs.

Landbrug og Fødevarer mener, at der i arbejdsprogrammet mangler en plan for, hvordan udfordringer med datamangel løses og kritiserer desuden, at historiske presfaktorer ikke er inkluderet i projektet.

Også spildevandsudledningers bidrag til en manglende målopfyldelse bør belyses nærmere, både hvad angår udledninger fra renseanlæg og fra overløb.

Dansk Jægerforbund mener, at et øget fokus på andre presfaktorer end næringsstoffer, herunder fiskeri med bundskrabende redskabers indflydelse på kystvandsområdernes miljø, er positivt.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Næringsstoffer, herunder særligt kvælstof, er den mest betydende presfaktor i forhold til at opnå god økologisk tilstand i kystvandene. Men en række andre presfaktorer kan også have betydning for tilstanden i det marine miljø. Der gennemføres på den baggrund et forskningsprojekt med henblik på at tilvejebringe en samlet forskningsbaseret viden om andre marine presfaktorer - ud over næringsstofbelastning og klima - der kan påvirke den økologiske tilstand i de marine vandområder.

Analysen er fuldført for de presfaktorer, der er identificerede som havende en potentiel væsentlig betydning for tilstanden på vandområdeniveau og, hvor der foreligger et datagrundlag egnet til analyse. Projektets hovedrapport vil indeholde de egentlige analyser af de marine presfaktorer og en samlet vurdering af presfaktorernes effekt på kvalitetselementerne i de enkelte vandområder.

Sideløbende med projektet er der igangsat supplerende undersøgelser/ekspertvurderinger vedrørende sortmundet kutling, amerikansk ribbegøle og stenfiskeri.

Resultaterne fra projektet anvendes i basisanalysen og skal desuden indgå i vandområdeplanerne 2021-2027. Der er ikke tidligere blevet lavet en samlet fremstilling af effekten af marine presfaktorer, så projektet bidrager desuden med ny forskningsbaseret viden.

Videreudvikling af marine modeller

Sammenfatning af høringsvar:

Bæredygtigt Landbrug mener ikke, at det internationale ekspertpanels anbefalinger, for så vidt angår de statistiske modeller, opsummeres korrekt i arbejdsprogrammet. Bæredygtigt Landbrug mener, at det bør fremhæves, at de statistiske modeller fik kritik.

Landbrug og Fødevarer mener, at det er positivt, at man i de nye modeller vil kunne regne på betydningen af sæsonvariationer i udledningerne. Landbrug og Fødevarer anbefaler, at sæsonvariationerne herefter indgår i scenarieberegninger, som det også anbefales i den internationale evaluering. Specifikt for projekt om videreudvikling af marine modeller kritiserer Landbrug og Fødevarer dog, at begreberne målbelastning og indsatsbehov underforstået relaterer sig til kvælstofudledning. Ifølge organisationen er det problematisk implicit at antage, at kvælstof er den eneste presfaktor.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Videreudviklingen sker med udgangspunkt i den nyeste forskning samt anbefalingerne fra et internationalt ekspertpanel, som i efteråret 2017 gennemførte en evaluering af de marine modeller, der er anvendt i de eksisterende vandområdeplaner. Som opfølgning på evalueringen udvikles der mekanistiske modeller for stort set alle de marine vandområder, der indgår i vandområdeplanerne. Desuden udvikles der, som anbefalet i den internationale evaluering, nye bayesianske statistiske modeller. Derudover revurderes kvælstofudledningen omkring år 1900, og der forventes igangsat et projekt om betydningen af sæsonvariation af kvælstof- og fosfortilførslen til kystvandene. Det vil også blive overvejet hvilken basisperiode, der skal anvendes for beregningerne af indsatsbehov og byrdefordelingen mellem Danmark og andre lande. Betydningen af fosfortilførsler i forhold til de

opstillede kvalitetselementer vil desuden blive genbesøgt. Der er derudover, som beskrevet højere oppe, gennemført et projekt om at identificere andre presfaktorer, og det undersøges om det er muligt at tage højde for disse i modelberegningerne.

GRUNDEVAND

Sammenfatning af høringssvar:

København Kommune fremfører i deres høringssvar, at det er vanskeligt at gennemskue hvilket datagrundlag, der benyttes i de planlagte projekter og i den fremadrettede afgrænsning af vandforekomsterne på grundvandsområdet.

Danske Regioner gør opmærksom på, at regionerne indsamler data om grundvandets indhold af MFS, som pga. tekniske vanskeligheder ikke deles med andre parter. Disse data bør inddrages i projekter, der omhandler grundvandsforekomsternes kemiske tilstand.

Landbrug og Fødevarer hilser det velkomment, at der er igangsat projekter, der ser nærmere på interaktioner mellem grundvand og de terrestriske økosystemer. Der er behov for et forbedret fagligt grundlag for at kunne gennemføre målrettede indsatser.

Miljø- og Fødevarerministeriets bemærkninger:

Der er foretaget en ny afgrænsning af grundvandsforekomster, som sikrer mere retvisende vurderinger af forekomsternes tilstand. Den nye afgrænsning sikrer, at den nyeste geologiske viden udgør grundlaget for grundvandsforekomsternes afgrænsning og dermed også for tilstandsvurderingerne. Den nye afgrænsning anvendes i basisanalysen 2019.

Til vandområdeplanerne 2021-2027 bliver grundvandsforekomsternes kemiske tilstand vurderet. I den forbindelse er der udviklet en ny metode til at gennemføre de kemiske tilstandsvurderinger for nitrat. Med den nye metode foretages en konkret undersøgelse og vurdering af de forekomster, hvor der ud fra viden om de kemiske forhold vurderes at være risiko for, at forekomsten er i ringe tilstand for nitrat. Samtidig tager den nye metode bedre højde for den varierende datarepræsentativitet og typen af data.

Frem mod vandområdeplanerne 2021-2027 vil der også blive udviklet nye metoder til tilstandsvurdering af grundvandsforekomster for henholdsvis pesticider og andre miljøfarlige forurenende stoffer. For både nitrat, pesticider og andre miljøfarlige forurenende stoffer vil der endvidere blive gennemført en trendundersøgelse med henblik på at se på udviklingen i belastningerne.

Til vandområdeplanerne 2021-2027 foretages der en vurdering af grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand. I den kvantitative tilstandsvurdering indgår to kriterier, en vurdering af vandindvindingen fra vandforekomsten set i forhold til den langsigtede grundvandsdannelse, også kaldet vandbalancen, og en vurdering af påvirkningen af vandløbsøkologi.

SPILEDEVAND

Fair Spildevand mener, at spildevandsrensning skal foretages så tæt på forureningskilden som muligt og derfor mere decentralt, end vi gør i dag. Foreningen kritiserer kloakrørlægning, fordi den mener, at

vores affaldsstoffer skal udledes til landjorden. Fair Spildevand ytrer således kritik af store centrale rensesanlæg med tilsluttede kloakplande.

Favrskov Kommune ønsker, at staten skitserer konsekvenserne ved ændret enhedstal for fosfor i spildevand.

Silkeborg Kommune foreslår, at belastningen fra regnbetingede udløb med utilstrækkelig rensning tages med i ministeriets undersøgelser vedr. påvirkning med næringssalte, ligesom det er tilfældet med regnvandsbetingede spildevandsoverløb fra fælleskloak.

Landboforeningerne anbefaler, at der gennemføres en kortlægning af både spildevandsudledninger og overløb, som kan indgå i indsatsplanlægningen.

Dansk Miljøteknologi mener, at en ny generation af rensesanlæg ikke kun bør kunne nedbringe udledningen af kvælstof og fosfor, men også være nye ressourcefabrikker, som genvinder f.eks. fosfor, og skaber overskud af energi, fremmer cirkulær økonomi og en klimaneutral vandsektor.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Miljø- og Fødevareministeriet vurderer, at den omfattende udbygning der er sket af det danske kloaknet og den forbedrede rensning har betydet en betydelig forbedring af tilstanden i vandløb og også har medvirket til forbedringer af tilstanden i kystvande og søer. I forbindelse med vandområdeplanerne 2015-2021 blev det vurderet, at yderligere indsatser overfor spildevandsudledninger indeholdende kvælstof generelt er væsentlig dyrere pr. kg kvælstof end indsatser overfor diffuse kilder. Der er i de gældende planer ikke fastlagt krav om en yderligere reduktion af kvælstof fra spildevandsudledninger.

De økonomiske kvælstofmodeller udvides frem mod vandområdeplanerne 2021-2027 med spildevandsvirkemidler. Det giver mulighed for at sidestille spildevandsvirkemidler med arealrelaterede virkemidler og inddrage spildevandsvirkemidler i kvælstofindsatsen, hvis der er et reduktionspotentiale, og det er omkostningseffektivt. Der inddrages spildevandsvirkemidler for rensesanlæg, regnbetingede overløb og ukloakerede ejendomme i spredt bebyggelse.

Frem mod vandområdeplanerne 2021-2027 vil der desuden ske en kortlægning og kvalificering af spildevandsudledninger i oplande til søer, der på grund af fosfortilførslen ikke har målopfyldelse. Arbejdet gennemføres med henblik på at vurdere, om spildevandsvirkemidler kan indgå i indsatsen for søer i tredje planperiode.

Endelig er enhedstallet for fosfor blevet justeret, hvilket er reflekteret i den nye spildevandsbekendtgørelse. Konsekvenser ved det ændrede enhedstal er opsummeret i arbejdsprogrammet (afsnit 3.5).

MILJØFARLIGE FORURENENDE STOFFER

Sammenfatning af høringssvar:

Dansk Miljøteknologi, Danske Regioner, Favrskov Kommune, Københavns Kommune, og Landbrug & Fødevarer hilser alle det igangsatte arbejde vedrørende miljøfarlige forurenende stoffer velkomment.

Danske Regioner oplyser, at regionerne indsamler data om grundvandets indhold af miljøfarlige forurenende stoffer, som bør indgå i det videre arbejde. Konkret foreslår Danske Regioner, at

arbejdsprogrammet udvides med en beskrivelse af i hvilket omfang, der gennemføres en yderligere kortlægning af den kemiske tilstand i vandområdeplanerne 2021-2027 samt hvilke stoffer der forventes at ville indgå i en yderligere kortlægning.

Dansk Miljøteknologi mener, at problemet med miljøfarlige forurenende stoffer bør prioriteres højt i det kommende arbejdsprogram, således at der fremskaffes den nødvendige viden, og så det kan vurderes hvilke teknologiske foranstaltninger, der kan tages for at undgå yderligere spredning af skadelige stoffer i vandmiljøet.

Københavns Kommune efterlyser udvikling af metoder til rensning af regnvand for miljøfarlige forurenende stoffer.

Landbrug & Fødevarer påpeger, at miljøfarlige forurenende stoffer bør undersøges som en væsentlig presfaktor på biologiske kvalitetselementer i alle typer vandforekomster.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Miljøministeren har taget initiativ til, at der i løbet af 2020 skal udarbejdes en strategi for begrænsning af miljøfarlige forurenende stoffer i vand- og havmiljøet. Strategien skal både skabe et bedre overblik over kilder til miljøfarlige forurenede stoffer og identificere hvilke virkemidler, der skal til for at begrænse disse. Strategien skal danne grundlag for udarbejdelse af indsatsprogrammer under henholdsvis vandrammedirektivet (2020) og havstrategidirektivet (2021).

Miljø- og Fødevareministeriet har desuden igangsat et arbejde med at fastsætte miljøkvalitetskrav (grænseværdier) for flere stoffer, end der er krav for i dag. Dette arbejde vil danne grundlag for i langt større udstrækning at kunne vurdere tilstanden for miljøfarlige forurenende stoffer i vand- og havmiljøet. Vurderingerne skal indgå i de næste vandområdeplaner 2021-2027.

Der er forskellige forhold, der gør det svært at opnå ”god tilstand” i vandområderne, for så vidt angår miljøfarlige forurenende stoffer. For det første mangler der teknologier, der kan sikre tilstrækkelig rensning af en række stoffer ved kilden. For det andet er der i vandmiljøet en eksisterende forurening, der i høj grad skyldes fortidens synder, hvilket vil sige udledning af miljøfarlige forurenende stoffer gennem årtier, men hvor den forurenende aktivitet i dag er ophørt.

I forbindelse med udarbejdelsen af strategien for begrænsning af miljøfarlige forurenende stoffer forventes der at ske inddragelse af relevante interessenter og viden fra andre lande.

OPGØRELSE AF UDLEDNING AF KVÆLSTOF OG FOSFOR

Sammenfatning af høringsvar:

Bæredygtig Landbrug anfægter, at der anvendes modelberegninger i forbindelse med beregning af kvælstofforbruget, idet modellerne ifølge Bæredygtigt Landbrug overdriver det reelle forbrug og dermed også overdriver behovet for f.eks. efterafgrøder. Bæredygtigt Landbrug ønsker, at der fokuseres mere på, hvordan opgørelsen af de centrale næringsstoffer sker således, at indgrebene overfor landbruget er proportionale.

Fair Spildevand fremfører, at de ikke har tillid til de modeller, der anvendes til at beregne udledning af kvælstof og foreslår, at vandområdeplanlægningen indstilles, indtil der er skabt et tilstrækkeligt vidensgrundlag for, at kvælstof udgør et miljøproblem. Fair Spildevand er af den opfattelse, at kvælstof

modsat fosfor, isoleret set ingen skade gør i det marine miljø. Det er udelukkende den til enhver tid tilgængelige mængde fosfor, der bestemmer algernes tilstand.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Vandområdeplanerne bygger på data fra det nationale overvågningsprogram NOVANA samt på resultaterne af omkring 70 faglige projekter. Indsamlingen af data og udarbejdelse af de faglige projekter forestås af danske universiteter med ekspertise på området.

Kvælstoftilførsler er vurderet som en væsentlig presfaktor for tilstanden i de danske kystvande og i øvrigt også i mange andre lande, herunder i Østersøoplandet. Erfaringer med at nedbringe kvælstoftilførslerne til de danske kystvande har vist en forbedring af tilstanden i disse.

Til brug for videreudvikling af de modeller, der anvendes til fastsættelse af målsætninger for de marine områder, gennemføres to projekter, hvor udledningen af kvælstof og fosfor opgøres. I et projekt opgøres udledningen af kvælstof og fosfor for perioden 1990-2016, og i et andet projekt opgøres udledningen af næringsstoffer omkring år 1900.

Beregning af kvælstofforbruget og dermed den forventede udledning af kvælstof frem mod 2027 vil blive udført på baggrund af en baselinefremskrivning, ligesom det har været tilfældet i 2. vandplanperiode. I den forbindelse gennemføres et projekt, der undersøger blandt andet sammenhængen mellem kvælstofforbrug, afgrødesammensætning og udvaskning af kvælstof fra marken. Miljø- og Fødevareministeriet mener, at opgørelsen af de centrale næringsstoffer, herunder kvælstof, i fornødent omfang undersøges i det forberedende arbejde frem mod vandområdeplanerne 2021-2027.

2.4 Den økonomiske analyse af vandanvendelsen

Sammenfatning af høringsvar:

Bæredygtigt Landbrug ønsker, at den økonomiske analyse beskæftiger sig med al vandanvendelse, inklusive dræn og vandløb.

Danmarks Naturfredningsforening forventer, at den økonomiske analyse indeholder de enkelte sektors betydning og bidrag til vandbeskyttelsens omkostninger, det vil sige husholdninger, landbrug og industri – foruden vandforsyning og spildevandshåndtering, der har været fokus for de tidligere analyser.

Den økonomiske analyse af vandanvendelsen bør ifølge Danske Vandløb tage højde for, at der gives fuld erstatning til de lodsejere, der får forringet eller begrænset deres dyrkningsarealer som følge af en gennemført indsats.

Kommunernes Landsforening ønsker en dyberegående analyse, end der lægges op til i arbejdsprogrammet.

Danmarks Sportsfiskerforbund ønsker, at værdien af det rekreative fiskeri indgår i den økonomiske analyse.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

I overensstemmelse med vandrammedirektivet fokuserer den økonomiske analyse af vandanvendelsen særligt på tjenesteydelser vedrørende vand, herunder vandforsyning og spildevandshåndtering.

Analysen beskriver indtægter og omkostninger under hensyn til princippet om omkostningsdækning for tjenesteydelser vedrørende vand. I forlængelse heraf beskrives prisstrukturen såvel som tilvejebringelse af prognoser for udbud af og efterspørgsel efter vand i vandområdedistrikterne. Der gives også en generel beskrivelse af vandindvindingen og vandudnyttelse i Danmark samt de fremtidige påvirkninger af vandforbruget. I rapporteringen præsenteres ligeledes, hvilke øvrige økonomiske analyser der er foretaget for vandanvendelsen i forbindelse med bl.a. landbrug, akvakultur, fiskeri og turisme.

Det bemærkes, at modelgrundlaget for vurdering af de økonomiske konsekvenser af indsatserne i vandområdeplanerne ligeledes samles og videreudvikles til brug for indsatsprogrammet, som skal sendes i høring december 2020.

2.5 Landbrugsrettede initiativer

Sammenfatning af høringssvar:

Danmarks Naturfredningsforening opfordrer til at man i forbindelse med indførelsen af målrettet regulering agerer på baggrund af tilgængelig viden og justerer når ny og bedre viden opnås, jf. vandrammedirektivet. Det angives som vigtigt, at indsatsen ikke forsinkes.

Landboforeningerne bemærker, at målrettet regulering er et nyt redskab, som kræver, at der tilvejebringes ny faglig og praktisk viden samtidig med, at der ønskes en hurtig målopfyldelse. Landbruget bidrager gerne hertil, men er bekymrede for øgede administrative byrder og bureaukratiske rammer. Endvidere mener Landboforeningerne, at der er behov for en tilpasningsperiode i form af en forsinkelsesperiode for målopfyldelsen. Det er positivt, at der arbejdes med at udvikle og forbedre reguleringsmodellen, og det er ønskeligt, at der udvikles virkemidler, der kan opsamle næringsstoffer i drænen.

Miljø- og Fødevarerministeriets bemærkninger

Fra 2019 indføres den målrettede regulering frem mod fuld indfasning i 2021, hvor det er besluttet, at den målrettede regulering skal bidrage med en reduktion af kvælstofudledningen på i alt ca. 3.500 tons.

I takt med at vidensgrundlaget øges arbejder Miljø- og Fødevarerministeriet for at udvikle virkemidler der bedst muligt sikrer reduktion i kvælstofudledningen, f.eks. undersøges muligheden for at indføre afgrødevalg på lige fod med græs som virkemiddel.

Samtidig arbejdes der videre med udviklingen af andre virkemidler, herunder præcisionslandbrug. Miljø- og Fødevarerministeriet har i 2018 i partnerskab med Landbrug & Fødevarer igangsat en pilotprojektordning om præcisionslandbrug med inddragelse af landmænd rundt om i landet. Formålet er at opnå erfaringer med, hvad der skal til for at gøre præcisionslandbrug til et virkemiddel i den målrettede regulering.

2.6 Inddragelse og formidling

Sammenfatning af høringssvar:

Danmarks Jægerforbund understreger, at øget adgang til viden f.eks. gennem formidling på hjemmesider er gavnlig for både accept og ejerskabsfølelse i lokalområderne.

Danmarks Sportsfiskerforbund gør opmærksom på, at der er behov for at opruste den faglige dialog om datagrundlaget, der skal ligge til grund for vandområdeplanerne 2021-2027 og prioriteringer af indsatser på lokalt og regionalt niveau.

Dansk Skovforening understreger betydningen af god og tæt involvering af lokale kræfter.

Landboforeningerne udtrykker et behov for en procesmodel for den kollektive indsats, der kan sikre lokalt ejerskab og forståelse fra landmænd, kommune og landboforeninger til at sikre målopfyldelse af de lokale reduktionsmål i ID15-oplande.

Landbrug & Fødevarer ønsker, at lokalspecifik viden indsamles og håndteres, så der er direkte sammenhæng mellem mål og indsatsprogram og effekter af indsatserne. En begavet inddragelse vil ifølge Landbrug og Fødevarer sikre, at der tænkes i samlede løsninger, som håndterer udfordringerne for vandmiljø, natur, klima og landbrug. Endvidere fremfører organisationen, at det har stor værdi, at staten på lokale møder orienterer om resultater af de opgaver, som ikke egner sig til vandrådene. Der efterspørges dialog og åbenhed.

Miljø- og Fødevareministeriets bemærkninger:

Miljø- og Fødevareministeriet søger løbende at udvikle arbejdet med interessentinddragelse og videndeling. Formålet er at gøre det forberedende arbejde mere transparent og sikre en åben dialog og udveksling af synspunkter, der medvirker til at tilvejebringe en fælles forståelse for de opgaver, som skal varetages. Samtidig er der mulighed for i fællesskab at drøfte udfordringer og pege på muligheder, både hvad angår større faglige og strategiske sammenhænge og lokale forhold.

Traditionelt foregår inddragelse og samarbejde i de etablerede fora med interesseorganisationer og faglige eksperter på konkrete møder, som beskrevet i Arbejdsprogrammet for vandområdeplanerne 2021-2027. Møderne er konstruktive, velbesøgte og bidrager til en tæt løbende dialog, som fremmer den gensidige forståelse og sikrer transparens. Som et supplement til dette søger Miljø- og Fødevareministeriet løbende at udvikle formater, der i højere grad er åbne og inddragende og som tager udgangspunkt i opgaven med at sikre en fælles forståelse for de opgaver, der skal varetages, og for det mulighedsrum, der er for at præge arbejdet, både hvad angår større faglige og strategiske sammenhænge og lokale udfordringer.

Miljøstyrelsens arbejder løbende med at udvikle og udvide ”Porten til viden”, som er styrelsens platform til udstilling af aktuelle data. Via et danmarkskort vil offentligheden kunne tilgå den aktuelle viden regionalt eller lokalt, herunder også eksisterende viden om miljø og natur. Endvidere udarbejder Miljøstyrelsen en ”resultatdatabase” som forberedelse til vandområdeplanerne for tredje planperiode. Data fra vandområdeplanerne, der håndteres og opbevares i resultatdatabase, vil blive gjort tilgængelig for offentligheden.